

Järveküla Kooli ühiskonnaõpetuse ainekava

Aine koht kooli õppekava rakendumisel

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste sotsiaalse kompetentsuse kujunemises. Ühiskonnaõpetus aitab õpilasel arendada ettevõtlikkust ning kujuneda ennast teostavaks, kaasinimesi arvestavaks, sotsiaalselt pädevaks ja toimetulevaks ühiskonnaliikmeks. Ühiskonnaõpetuse tunnis omandatud teadmised, oskused ja hoiakud seostuvad tihedalt teistes õppeainetes (ajaloos, geograafias, inimeseõpetuses jt) õpituga, olles aluseks elukestvatele õppele. Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises, nagu ettevõtlikkus, seaduste austamine, töökus, sooline võrdõiguslikkus, kodanikualgatus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, mõistev suhtumine erinevustesse. Ühiskonnaõpetus kuulub ainevaldkonda „Keel, kirjandus ja sotsiaalia“.

Kuues klass

Ühiskonnaõpetuse aine maht kooli õppekavas on 35 tundi.

Õpitulemused

Kuuenda klassi lõpetaja:

1. esitab oma teadmisi ja seisukohti selgelt ja veenvalt ning suudab neid põhjendada; loob, kasutab ja jagab infot ning väärtustab enda ja teiste autorite tööd;
2. teab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid ning rakendab neid koolidemokraatias;
3. mõistab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis, märkab probleeme koolis, toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat;
4. märkab ning arvestab erinevaid huve ja võimalusi ning on valmis koostööks ja kokkulepeteks;
5. teab Eesti riigi valitsemise põhilisi institutsioone, kirjeldab nende ülesandeid (kohalik omavalitsus, Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus);
6. teab, mis on kohalik omavalitsus, toob näiteid oma valla/linna omavalitsuse tegevuse kohta;

7. teab, et kõik on võrdsed seaduse ees ja peavad seadusi täitma, toob näiteid seaduskuuleka käitumise kohta;
8. nimetab lapse õigusi, teab õiguste ja vastutuse tasakaalu;
9. teab, et tal on õigus saada abi, ning oskab leida abi ettetulevates elusituatsioonides;
10. teab, mis on isikutunnistus ja reisidokumendid;
11. mõistab kodanikualgatuse vajalikkust, hoiab kogukonna traditsioone;
12. osaleb õpilasesinduse valimisel ja töös;
13. teab, kuidas raha teenitakse ja millest koosneb pere eelarve; oskab kulutusi tähtsuse järjekorda seada, koostada eelarvet oma taskuraha piires ning oma aega plaanida;
14. teab internetipanga ja pangakaardi (PIN-koodi) turvalise kasutamise reegleid;
15. iseloomustab, milliseid isiksuse omadusi, teadmisi ja oskusi eeldavad erinevad elukutsed ja ametid;
16. oskab tarbijana märgata ja mõista tooteinfot ning tunneb tarbija õigusi;
17. nimetab Eestis ja kodukohas elavaid rahvarühmi ning kirjeldab nende eluolu ja kultuuritraditsioone;
18. nimetab Eestis esindatud peamisi usundeid ja tunneb neist ühe kombeid ja tavasid;
19. toob näiteid naiste ja meeste võrdsete õiguste ning nende rikkumise kohta Eestis;
20. toob näiteid, kuidas muu maailm mõjutab elu Eestis.

Õppesisu

Sotsiaalsed suhted

Eestis ja õpilase kodukohas elavad rahvarühmad (sotsiaalsed, rahvuslikud, religioossed jm). Sooline võrdõiguslikkus. Pere ja suguvõsa. Naabruskond maal ja linnas. Sõpruskond. Koolipere. Euroopa riigid, Eesti naaberriigid.

Vabatahtlik tegevus: kodanikuühendused ja -algatus, koostöö

Kodukohas tegutsevate külaseltside, klubide ja ühenduste tegevus. Noorteorganisatsioonid (kodutütred, skaudid). Eakohased kodanikualgatuse võimalused noorte ettevõtlikkuse kava alusel Rae vallas.

Koostöö ja ühistegevus, kommunikatsioonivõimalused. Noosokeskus.

Demokraatia põhimõtted ja toimimine

Rahva osalemine ühiskonna valitsemises: arvamuste mitmekesisus ja sõnavabadus, osalus aruteludes ja otsustamises, õigus valida ja saada valitud. Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus. Kohalik omavalitsus (volikogu, vallavalitsus, kodulehekülg, meedia). Seaduse ülimuslikkus, seadus kui regulatsioon. Peamised inimõigused (õigus elada, õigus vabadusele ja inimväärikusele jne).

Koolidemokraatia, lapse õigused ja võimalused osaleda poliitikas

Õpilasmavalitsus, õpilaste osalemine koolielu korraldamises ja õpilasesinduses. Noortevolikogu Rae vallas. Kooli kodukord. Lapse õigused (õigus haridusele, õigus vanemlikule hoolitsusele jne). Õiguste, kohustuste ja vastutuse tasakaal.

Töö ja tarbimine

Aja ja kulutuste planeerimine ning raha kasutamine, laenamine ja säästmine. Elukestev õpe. Elukutsed ja ettevõtted kodukohas. Teadlik, säästev tarbimine. Töökultuur ja tööetika.

Hindamine

Ühiskonnaõpetuse eesmärgist tulenevalt hinnatakse praktiliste ülesannete, probleemide analüüsimise ja ainealaste põhimõistete tundmist ja kasutust. Tähtsal kohal on igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamine ning asjatundlike otsuste tegemise oskuste omandamine. Olulisel kohal on suuline ja kirjalik arutus.

Tagasisidestatakse uurimuslikke õpivõtteid, mille toel omandavad õpilased probleemide seadmise, hüpoteeside sõnastamise, töö plaanimise ja korraldamise, kriitilise mõtlemise ning tulemuste tõlgendamise ja esitamise oskused. Kasutatakse simulatsioone ja koolidemokraatia võimalusi kodanikualgatuse näitamiseks (õpilasesinduse töö, vabatahtlik tegevus kodukohas, heategevusüritused jmt).

Hindamisel kasutatakse kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist. Kokkuvõtval hindamisel võrreldakse õpilase saavutusi taotletavate õpitulemustega. Kontrolltööde ja tunnikontrollide hindamine toimub kooli hindamisskaalast lähtudes. Praktiliste tööde ja ülesannete puhul hinnatakse nii tulemust kui ka protsessi. Tagasiside andmisel kasutatakse kõrvuti õpetaja hinnangutega õpilaste enesehindamist ja kaaslaste antud hinnanguid. Õpilast suunatakse märkama oma edusamme, seadma ise endale õpieesmärke ning andma oma teadmistele ja oskustele hinnangut.

Võimalikud õppekäigud ja/või lõimingut toetavad tegevused

Lõiming teiste õppeainetega kirjeldatakse iga trimestri alguses lõimingukavas. Vallavalitsuse liikme külalistund. Kohtumised ja töötoad teistmoodi õppimise päeval (n rahatarkus).

Digipädevused

Teabe haldamine

1. Infootsing ja informatsiooni usaldusväarsuse hindamine, otsisõnade täpsustamine (nt filmi- ja pildiootsing teemal “Euroopa parlament”).
2. Internetikeskkondade tutvustus ja ülesannete lahendamine nende keskkondade informatsiooni põhjal (nt Riigi Teataja <https://www.riigiteataja.ee/index.html>; Rae valla kodulehekülg: www.rae.ee).

Suhtlemine digikeskkonnas

1. Poliitikute *Fascebook*’i kontode jälgimine.
2. E-kirja saatmine ja kommentaaride kirjutamine meedias.

Sisuloome

1. Ühisloomena ettepanekud kooli kodukorra täiendamiseks *Google Classroom*’is.
2. Mõistekaartide koostamine.

Turvalisus

1. Isikuandmete avaldamisega seotud riskid.
2. Turvalisus ID-kaardi kasutamisel, paroolide kasutamisel.

Üheksas klass

Ühiskonnaõpetuse ainetundide maht kooli õppekavas on 70 tundi.

Õpitulemused

Üheksanda klassi lõpetaja:

1. teab demokraatia toimimise põhimõtteid ning toob näiteid nende rakendamise kohta; toimib demokraatia põhimõtteid arvestades;
2. määratleb end kogukonna ja Eesti ühiskonna liikmena, vastutustundliku kodanikuna Eesti Vabariigis, Euroopa Liidus ning maailmas;
3. teab ja järgib inimõigusi, märkab nende rikkumist ning kaitseb inimõigusi, tunnustab erinevaid inimrühmi võrdselt väärtuslikuna ja käitub sallivalt;
4. iseloomustab näidete varal avaliku ja eraelu piiride seadmist ning ületamist;
5. avaldab arvamust ajakirjanduses käsitletavate probleemide kohta;
6. tunneb Eesti riigi põhiseadust ja ülesehitust ning halduskorraldust; oskab suhelda riigi- ja omavalitsusasutustega; oskab leida vajalikku õigusakti ning kasutada elektroonilist Riigi Teatajat (eRT);
7. mõistab seaduste järgimise vajadust ja seaduste eiramise tagajärgi ning teab, kuhu oma õiguste kaitseks pöörduda;
8. kasutab kodanikuühiskonna tegutsemisvõimalusi; selgitab näidete kaudu vabaühenduste toimimise põhimõtteid ja eesmärgi;
9. tunneb Euroopa Liidu ülesehitust ja väärtusi ning nimetab liikmesriike; selgitab NATO, UNICEFi ja ÜRO tegevuse eesmärgi;
10. selgitab üksikisiku, ettevõtja ja riigi rolli majanduses; teab, mis on avalik ja erasektor; teab maksustamise eesmärgi ning üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega; väärtustab sotsiaalset õiglust ja sidusust;
11. kirjeldab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid ning ettevõtluse ja riigi rolli majanduses; selgitab maksustamise eesmärgi, teab Eestis kehtivaid makse, üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega;

12. kaalub oma võimalusi tulevase töötajana ja ettevõtjana ning kavandab edasist haridusteed lähtuvalt oma võimetest, huvidest, teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning valikuid väliselt mõjutavatest teguritest;
13. hindab ressursside piisavust ning tarbib säästlikult; tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana;
14. selgitab ühiskonna sektorite spetsiifikat ja rolli ühiskonnas;
15. teab, mis on üleilmastumine, ja toob näiteid üleilmastumise mõjude kohta majandusele, kultuurile, keskkonnale jne;
16. teab riigi juhtimis- ja haldusstruktuuride ameteid/elukutseid ning nende töö sisu ja arutleb selle üle, mis on olulised eeldused selle töö tegemiseks; valdab ülevaadet riigiteenistujaks kujunemise ja õppimise võimalustest.

Õppesisu

Meedia ja teave

Ajakirjanduse roll ühiskonnas. Kommunikatsioonieetika, avaliku ja eraelu piir. Turunduskommunikatsiooni funktsioon ja liigid: valimisreklaam, sotsiaalreklaam, kommertsreklaam jne. Autoriõigused ja -vastutus, teoste kasutamine: viitamine, tsiteerimine, üles- ja allalaadimine.

Ühiskonna sotsiaalne struktuur

Sotsiaalsed rühmad ühiskonnas: soolised, ealised, rahvuslikud, usulised, varanduslikud, regionaalsed jm. Sotsiaalne kihistumine. Sotsiaalne sidusus. Sotsiaalne tõrjutus. Sotsiaalne õiglus ja võrdõiguslikkus. Solidaarsus. Väärtused ja identiteedid.

Mitmekultuuriline ühiskond ja selle võimalused ning probleemid.

Ühiskonna institutsiooniline struktuur – avalik sektor, tulundus- või ärisektor, kolmas sektor

Avalik sektor ja selle institutsioonid (riigiasutused, kohalik omavalitsus, avalik-õiguslikud asutused sh ülikool, rahvusringhääling). Erasektor kui kasumile suunatud sektor. Kolmas sektor kui mittetulundussektor. Sihtasutused, heategevus, vabatahtlik töö, kodanikualgatused.

Ühiskonnaliikmete õigused

Inimõigused meie igapäevaelus, riigi ja üksikisiku roll nende tagamisel. Inimõiguste rikkumise ärahoidmine. Vägivald, kuritarvitamine, inimkaubandus jm. Põhiõigused. Sotsiaal-majanduslikud, poliitilised ja kultuurilised õigused.

Lapse õigused, kohustused ja vastutus. Lastekaitse rahvusvahelised probleemid. Inimkaubandus, tööorjus, seksuaalne ekspluatsioon jm. UNICEFi tegevus.

Demokraatia

Demokraatliku ja mittedemokraatliku ühiskonna erinevused. Demokraatliku valitsemise põhijooned: võimuorganite valitavus ja aruandlus, võimude lahusus ja tasakaal. Õigusriik. Kodanikuvabadused ja -õigused.

Eesti valitsemiskord

Põhiseadus. Põhiseaduslikud institutsioonid. Riigikogu koosseis ja ülesanded. Valitsuse moodustamine ja ülesanded. Vabariigi President. Kontrollorganid: õiguskantsler, riigikontroll. Kohus. Kohalik omavalitsus. Õigussüsteem. Eesti kohtusüsteem. Õigusaktide kasutamine. Alaealiste õiguslik vastutus.

Kodakondsus. Eesti kodakondsuse saamise tingimused. Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud, kodakondsuseta isikud ning kolmandate riikide kodanikud, nende õigused ja kohustused Eestis. Erakonna ülesanded demokraatlikus riigis. Eesti parlamendierakonnad. Valimised. Kandidaadid ehk valitavad ja hääletajad ehk valijad; nende rollid. Teadlik hääletamine. Eesti rahvusvahelistes organisatsioonides.

Kodanikuühiskond

Kodanikuühiskonna olemus ja põhijooned. Vabaühendused ja MTÜd. Kirik ja usuühendused. Kodanikuosalus ja kodanikualgatus. Vabatahtlik tegevus, kaasatus ühendustesse ja organisatsioonidesse. Noorte osalusvõimalused (Rae valla noorte volikogu). Õpilasmavalitsus ja õpilasorganisatsioonid (Kodutütred, skaudid). Noorteprojektid Rae vallas. Käitumine kriisioludes.

Majandus

Turumajanduse põhijooned. Nõudmine ja pakkumine. Konkurents. Tootlikkus ja kasum. Ettevõtluse vormid: aktsiaselts (AS), osaühing (OÜ), füüsilisest isikust ettevõtja (FIE). Ettevõtluse roll ühiskonnas. Ressursside jagunemine maailmas.

Riigi roll majanduses: plaanimine ja regulatsioon. Riigieelarve. Maksud, maksustamine põhimõtted. Tulude ümberjagamine. Ühishüved ja sotsiaalne turvalisus. Aus maksumaksmine.

Sotsiaaltoetused ja sotsiaalkindlustus. Tööturg. Tööandja ja töövõtja rollid töösuhetes. Tööõigus. Erinevast soost, erineva haridustaseme ning töö- ja erialase ettevalmistusega inimesed tööturul. Isiklik majanduslik toimetulek. Eesmärkide seadmine ja ressursside hindamine. Palk ja palgaläbirääkimised. Isiklik eelarve. Elukestva õppe tähtsus pikaajalises toimetulekus. Säästmine ning investeerimine. Laenamine. Tarbijakäitumine, säästlik ja õiglane tarbimine. Tarbijakaitse kaupade ja teenuste turul. Tootemärgistused. Isiklik ettevõtlus.

Hindamine

Ühiskonnaõpetuse eesmärgist tulenevalt hinnatakse praktiliste ülesannete, probleemide analüüsimise ja ainealaste põhimõistete tundmist ja kasutust. Tähtsal kohal on igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamine ning asjatundlike otsuste tegemise oskuste omandamine. Olulisel kohal on suuline ja kirjalik arutus.

Tagasisidestatakse uurimuslikke õpivõtteid, mille toel omandavad õpilased probleemide seadmise, hüpoteeside sõnastamise, töö plaanimise ja korraldamise, kriitilise mõtlemise ning tulemuste tõlgendamise ja esitamise oskused. Kasutatakse simulatsioone ja koolidemokraatia võimalusi kodanikualgatuse näitamiseks (õpilasesinduse töö, vabatahtlik tegevus kodukohas, heategevusüritused jmt).

Hindamisel kasutatakse kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist. Kokkuvõtval hindamisel võrreldakse õpilase saavutusi taotletavate õpitulemustega. Kontrolltööde ja tunnikontrollide hindamine toimub kooli hindamisskaalast lähtudes. Praktiliste tööde ja ülesannete puhul hinnatakse nii tulemust kui ka protsessi. Tagasiside andmisel kasutatakse kõrvuti õpetaja hinnangutega õpilaste enesehindamist ja kaaslaste antud hinnanguid. Õpilast suunatakse märkama oma edusamme, seadma ise endale õpieesmärke ning andma oma teadmistele ja oskustele hinnangut. Osalemine kodanikupäeva jmt ürituste korraldamisel koolis. Riigikogu külastus.

Võimalikud õppekäigud ja/või lõimingut toetavad tegevused

Lõiming teiste õppeainetega kirjeldatakse iga trimestri alguses lõimingukavas. Vallavalitsuse liikme külalistund. Kohtumised ja töötoad teistmoodi õppimise päeval (n rahatarkus).

Digipädevused

Teabe haldamine

1. Infootsing ja informatsiooni usaldusväärsuse hindamine, otsisõnade täpsustamine (nt Euroopa Liidu infokeskus, valitsusasutuste koduleheküljed, eesti.ee).
2. Internetikeskkondade tutvustus ja ülesannete lahendamine nende keskkondade informatsiooni põhjal (nt Riigi Teataja <https://www.riigiteataja.ee/index.html>; Rae valla kodulehekülg: www.rae.ee).

Suhtlemine digikeskkonnas

1. Suhtlus riigiga eesti.ee keskkonnas.
2. Ametlik meiliaadress.

Sisuloome

3. Ühisloomena ettepanekud kooli kodukorra täiendamiseks *Google Classroom*'is.
4. Valimiskampaania materjalide koostamine.

Turvalisus

- Isikuandmete avaldamisega seotud riskid. Turvalisus e-teenuste kasutamisel.
- Turvalisus ID-kaardi kasutamisel, paroolide kasutamisel.